

DEN NYA
KÖNSIDEOLOGIN I:
TRANS OCH QUEER
I SKOLANS VÄRLD

Olof Edsinger

Natur & Kultur:

”Fortfarande finns det dock ett starkt dominerande synsätt i samhället gällande hur man ’ska’ vara och hur man ’ska’ leva. Det förutsätts ofta att du ska älska någon av det andra könet och vilja bilda familj bestående av mamma, pappa och barn. Det brukar kallas för heteronormen.”

Bonnier:

”Ibland påstås det att det skulle finnas en typ av sexualitet som är mer biologiskt naturlig än en annan. Men vid studier av högre stående djur och framför allt våra närmaste släktingar bland människoaporna visar det sig att dessa ägnar sig åt sexuella handlingar som riktar sig till såväl de egna som det motsatta könet.”

”Frågan är om det alls är eftersträvansvärt att vara normal?”

Liber:

”Är det viktigt för dig att kärlek och sex hänger ihop så är det viktigt att du håller dig till det. Men är det inte viktigt har du rätt att ha sex utan att vara kär. Det gäller att hitta sina egna vägar.”

Första vågens feminism (tidigt 1900-tal):
erkännande av både biologiskt
och socialt kön

Andra vågens feminism (60/70-tal):
socialt kön som social konstruktion

Queer (90-tal och framåt):
både biologiskt och socialt kön
som social konstruktion

Queer, både som politisk rörelse och som teori, uppmärksammar en rad förhållanden i samhället som har att göra med genus, sexualitet och makt. Men i stället för att söka upprättelse och tolerans för de personer som oftast diskrimineras på grund av sin sexuella preferens eller identitet, riktar queer strålkastarljuset mot det påstått normala. ...

... Snarare än att kämpa för att likställa homo- med heterosexuallitet, uppmanar queer oss att tänka bortom uppdelningarna.

Att helt enkelt vända upp och ner på antagandet att det finns ett normalt och ett onormalt sätt att vara en sexuell kvinna eller man. På så sätt ger oss queer redskap att ifrågasätta samhällets för givet tagna sanningar, vare sig det handlar om genus, sexualitet eller annan form av normalitet.

(Fanny Ambjörnsson i *Vad är queer?*)

”Vi er vant til å tenke på toleranse som noe udelt positivt, en universiell verdi som tilrettelegger for et mer likestilt samfunn. Dette er ikke nødvendigvis tilfelle. Når en jobber mot diskriminering av marginaliserte grupper kan det være fort gjort å fokusere på at normfølgerne, altså de av oss som ofte blir betraktet som «vanlige», må tolerere de av oss som avviker fra normen. Det kan eksempelvis handle om å synliggjøre de av oss som er skeive, har nedsatt funksjonsevne, eller er religiøse minoriteter. ...

... Problemet med dette er at toleranse gir normfølgere muligheten til å ha meninger om marginaliserte grupper. Dette innebærer et makthierarki, fordi noen har makt til å tolerere, mens andre må godta å bli tolerert.

Det er for eksempel sjelden at homofile bruker energi på å uttrykke hvor greit det er for dem at naboen er heterofil, mens den motsatte situasjonen er mye mer sannsynlig.

...

... Ved å tolerere noen sier en indirekte at "det er noe rart med deg, du er ikke som meg, men det er greit for meg". Dette bidrar til å bygge opp under skillet mellom "oss" og "dem" heller enn å motvirke denne oppdelingen, og de av oss som anses som "normale" har makt til å bestemme hvorvidt de av oss som anses som "annerledes" får lov til å leve i tråd med egne normer og idealer. En risikerer dermed å videreføre eksisterende normer og maktstrukturer heller enn å bryte ned." (*Riv Gjerdene*)

Normkritik är ett begrepp som används av personer som anser att det finns ett antal normer i samhället som gör att individer som följer dessa normer får mer makt i samhället än andra och hur dessa normer, när så är önskvärt, kan eller bör förändras. Ett normkritiskt perspektiv innebär att man fokuserar på att förändra normerna snarare än att få människor att passa in i gällande normer. (*Wikipedia*)

Normkritiken ...

... betraktar normer som ett uttryck för makt.

... motsätter sig allt tal om "normalt" och "onormalt".

... vänder sig särskilt aggressivt mot normer på sexualitetens område, i första hand den så kallade heteronormen och tvåkönsnormen.

Det finns de som menar att det är en central del i vad det är att vara människa – i det mänskliga – att betrakta sig som en sammanhållen enhet, som hittar sin inre kärna efter moget vuxenblivande eller efter ett aktivt sökande genom livet efter vilka vi *egentligen* är. ...

Problemet är alltså inte bara att det bara finns två officiella könskategorier, utan också att vår förståelse av den egna identiteten bygger på ett förenklat och förgivettaget synsätt om ett stabilt och sammanhållet Jag. (*En rosa pedagogik*)

Det är den här komplexa relationen mellan dessa två problem; dels problemet med en dikotom förståelse av kön/genus, dels problemet med en förståelse av identiteten som sammanhållen och stabil, som förskolans och skolans jämställdhetsarbete i mångt och mycket handlar om, och som gör att jämställdhets- och förändringsarbetet stöter på ständigt nya problem.

(En rosa pedagogik)

Om ni planerar aktiviteter i flick- och
pojkgupper – tänk över syftet. Var
medveten om att det kan bidra till att
upprätthålla och befästa
tvakönsnormen och innebära en risk för
att barn upplever arbetssättet som
missgynnande och kränkande. Se till att
det finns könsneutrala toaletter så att
barnen inte måste välja mellan flick- och
pojктоaletten. (DO 2015)

Personalen bör se över om verksamheten präglas av heteronormen, det vill säga att utgångspunkten är att människor är heterosexuella. En främjande insats är till exempel att inte spekulera i om Kajsa och Mustafa, tre år, fattat tycke för varandra och är ett blivande par.

(DO 2015)

Gruppsamtal 1:

- Känner ni igen er i denna nya könsideologi?
- Vad ser ni för för- och nackdelar med att tala om sexualiteten och identiteten som flytande?

Trans som diagnos
– och som ideologi

”Transperson är ett paraplybegrepp med många undergrupper och det går att vara transperson på många olika sätt.”

”En transperson är en person som inte alls eller delvis inte identifierar sig med det kön en har fått tilldelat vid födseln.”

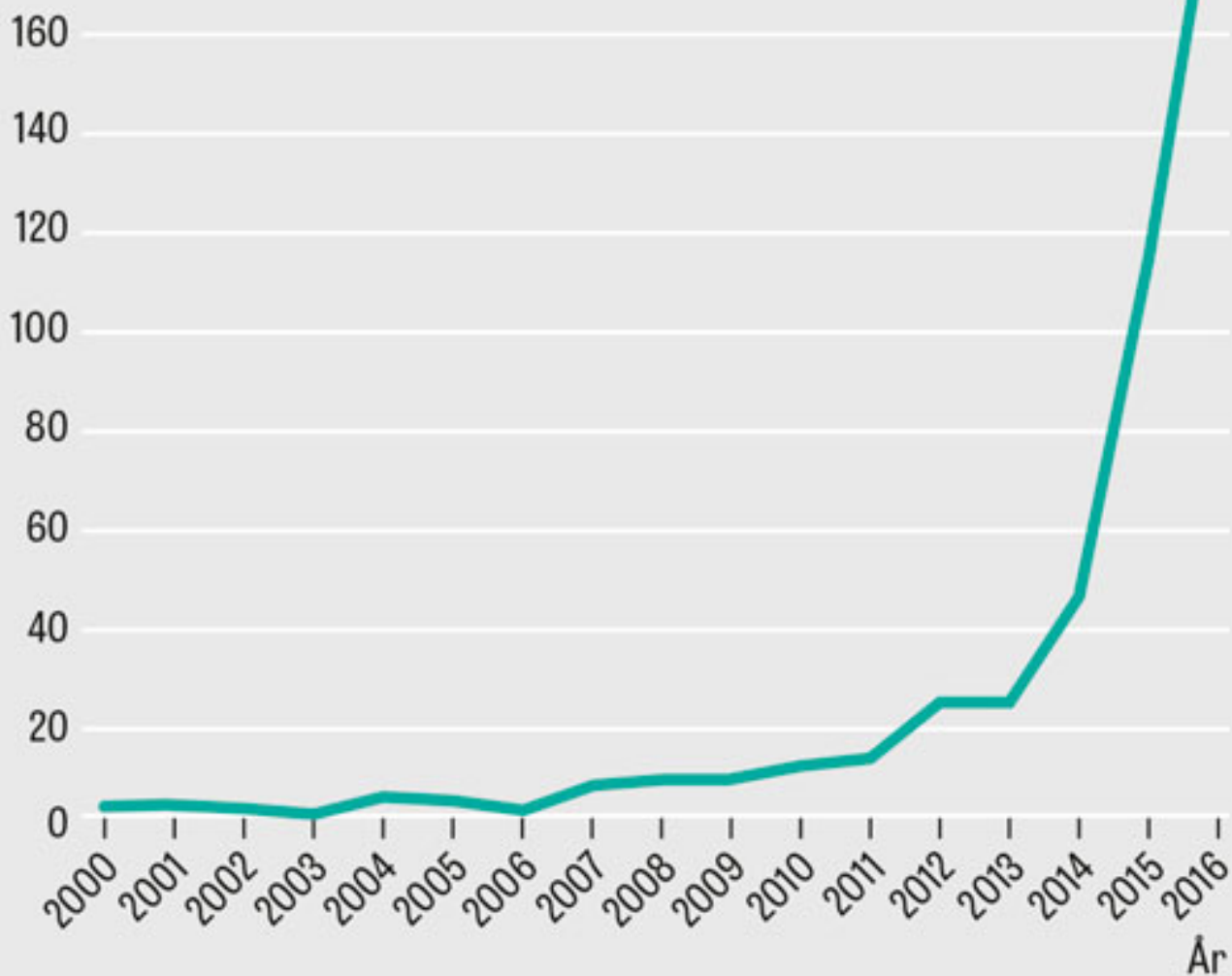
(RFSL.se)

Problemen med transideologin:

- 1) En definition av kön och könsidentitet som existerar oberoende av biologiska fakta.
- 2) Begrepp som man/kvinna, manligt/kvinnligt, förlorar mycket av sin mening.
- 3) Ökad osäkerhet i den unga generationen.

FIGUR 1. Inkommande remisser

Antal sökande

► Antal inkommande remisser till Teamet för könsidentitetsutredningar av unga vid Astrid Lindgrens barnsjukhus i Stockholm under perioden 2000–2016.

Rapid Onset Gender Dysphoria:

- Uppstår under eller efter puberteten
 - Utan tidigare sjukdomshistoria
- Oproportionerligt mycket vanligare bland flickor
 - Ofta hand i hand med andra psykiatriska diagnoser
- Starkt förknippad med att jämnåriga har kommit ut som trans

Strategi I:
Affirmativt bemötande
och affirmativ terapi

Själv-identifiering är det enda [*sic!*]
mättet på en individs sexuella
orientering, könsidentitet eller
könsuttryck.

(Guidelines for Best Practices, s 3)

Vissa individer känner sig kanske inte inkluderade i användandet av pronomena "han" eller "hon" och kan föredra alternativa pronomen så som "ze", "zir", "hir", "they" eller "them", eller kan önska att uttrycka sig själva eller sin själv-identitet på andra sätt (t ex Mx i stället för Mr., Mrs., Ms., eller Miss, eller inget prefix alls).

(Guidelines for Best Practices, s 5)

En elev som motsätter sig att dela tvättrum eller omklädesrum med en elev som är trans eller genderblandad erbjuds en alternativ lokal (detta scenario gäller även när en förälder eller annan vårdnadshavare motsätter sig delade tvättrum eller omklädesrum å barnets vägnar).

(Guidelines for Best Practices, s 10)

Strategi II:
Skynda långsamt
Börja med de underliggande problemen

Barnläkaren Sven Románs modell:

- Lyssna respektfullt
- Fråga: Vad vet du om tillförlitligheten i diagnos och behandling?
- Delge din egen uppfattning
- Försök att tala enskilt med föräldrarna
- Berätta om den ideella föreningen Genid
- Ge evidensbaserad behandling för det psykiatriska tillståndet
- Stötta den vilsna tonåringen i att utforska sin identitet avseende kön i vid bemärkelse, samt stötta föräldrarna i hur de ska bemöta sitt barn

Gruppsamtal 2:

- Vilka anpassningar anser du är rimliga att göra för en elev som inte identifierar sig med sitt biologiska kön?

Använda ett annat namn?

Ett annat pronomen?

Låta eleven dela omklädningsrum med andra av motsatt (biologisk) kön?

- Vilken roll anser du att föräldrarnas hållning ska ha i dessa frågor?

Enligt läkarna på Astrid Lindgrens barnsjukhus ...

... uppfattas upp till 7 % av alla barn som extremt flick-/pojkkaktiga, trots att de tillhör motsatt kön

... är det en mycket liten andel av dessa som får diagnosen könsdysfori

... är det bara 20 % av förpubertala barn som uppfyller kriterierna för könsdysfori, som har en kvarstående önskan om ett medicinsk ingrepp

Källa: Läkartidningen 9–10/2017

”Jag vill hävda att det är betydligt mer inkluderande och fritt att i stället se på kön som två breda kategorier. Ett spektrum bygger nämligen alltid på ytterligheter. Om kön är ett spektrum blir ena ytterligheten det extremt stereotypt manliga och den andra ytterligheten det extremt stereotypt kvinnliga. För att kunna välja var på skalan man ska placera sig själv så måste man hela tiden förhålla sig till dessa ytterligheter. Paradoxalt nog befäster detta synsätt alltså extrema könsstereotyper. ...

... Om man i stället ser på kön som två breda kategorier finns inget behov av extrema könsstereotyper. Biologin är den minsta gemensamma nämnaren som talar om vilken kategori man tillhör, och inom den kategorin finns en stor bredd av personligheter. Ingen man är mer manlig än någon annan. Ingen kvinna är mer kvinnlig än någon annan. Visst finns det vissa gemensamma drag som generellt sett stämmer på män och kvinnor i allmänhet, men hur väl man känner igen sig i dessa påverkar inte om man är man eller kvinna. Häri finns en vila och en frihet att verkligen få vara sig själv.”

(Hanna Cajdert i svenska *Dagen* 210709)

För fortsatt läsning, se Olof Edsingers bok
Når minoriteten tar majoriteten som gissel
(Proklamedia 2020)